

מסורת הש"ס

(א) זכמים (ז: טז.) (ב) [נלקמן (ז: טז.)] (ג) [לעיל טו:]; נלקמן קב: (ד) [טס:]; (ה) [פי' שלם יתחדו הטובב צו די לאלכו נגע צו הילק גזרו צו טומאה צו ערוך ערך חשור ע"ש יעזב ופשע נחמד ולפי' יתשכ קושת מוספות ד"ה משום חשדי כהונה]; (ו) [חולין עב: עג:]; (ז) [ערוינין קב. ועינן]; (ח) כס"ח: היקף; (ט) ויקרא (טו, ט) [ע"כ]; (ס) [שמות טט:]; (סא) [כס"ח: ד"ה חתם וקדושין יג. ד"ה כסס ותכונות: כ ד"ה אחד וצמים: כג ד"ה יח היי ומתנאין סג: ד"ה ר"י]; (סב) [ועיין פסקי מוס' זכמים פ' דס טמלת סעיף טט:]; (סג) [שבת גלג:]; (ד) [וע"כ מוס' סנהדרין מה. ד"ה משמשין כ"ו].

הגהות הב"ח

(א) גמרא ויש עליו כוית בשר במקום אחר אין צו: (ב) תוס' ד"ה כשהוא וכו' לרצא שפירס לעיל י"ב פי' הלא טווא ס"ל כ"ה טעמא משום הפסד קדשים אכל לא כרצא דקאמר דלמלא אכל נורא אלא ס"ל דלמלא ודאי הפסד קדשים:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה חרי זה בל"ת בדמאר פכ"ש. עיין נלקמן דף ט"ז כס"ח ד"ה א"ת מואל: תוס' ד"ה משום חשדי כהונה י"ל דאף עיין סנהדרין מה ע"ה מד"ה משמשין:

מוסף רש"י

הפיגול והנוטר מוטמאין את הידיים. ואע"פ שאין אכל מטמא אדם, גזרו עליון למלא מיהא את הידיים ולא למלא את הגוף (לעיל טו:). מאן דמתני אפיגול משום חשדי כהונה. גזרו עליו טומאה שלא יפגולו כרצון להפסיד את העצלים, ועוד שנלמדין אן ולין לכהן כהן אלא מה וזכור ושמעס כבוד לשם טהלת כדי לאוכלן כולם ומשם את גזרו טומאה (קלמן עב. ועי' ברשכ"ס). ומאן דמתני אנוטר משום עצלי כהונה. שלא יעטלו כלילתן (שם). חבורי אובלין. סהן רכין א"ט חשור חבורי (חורין עב.) דמפירתי. מפירתי (ביצה ב. ע"ש). בני חבורי. הנמני על הפסס, זרייזין הן. דכל העוקמין בקדשים זרייזין ומתנמים (ערוינין קב.).

מוסף תוספות

א. [נדקאין אקרא. מוס' כמותב כ: ד"ה חתם. ב. אבל הכא ובחורחלו לא קאי אמרינן אין להקפיד איהו משום חחילה. מוס' שגלן. ד. דאי אפשר שיהא ישרוקי ומתנאין מן המוח שבפנים. מוס' שגלן. וע' הגהות סכ"ח סלן. ד. דאפי' ע"כ גומרא לא הוי קרא דואכלו את הבשר ודוקא כל הבשר, אכל לא ע"י שבידה, כיון שאי אפשר שלא ישרוקי מעט מן המוח. שס. ה. אע"כ דבלאו הכי איכא לאו דכל חותרי. מוס' סנהדרין מה. ד"ה משמשין. ד. דאו לא היה נוגעית בשעת פירושין כיון שבכח נפירי. מוס' שגלן. ז. [נדקתם לענין איסור שבת מיירי. שס.

במקום החתיכה היא, ומקום החתיכה קודם החתיכה מקום סתור הוא, וקיימא לן זו היא טומאת סתרים ולא מטמאה. וכבר פירשנוהו בפרק בהמה המקשה לילד. ולשם רבינא מפרקי אפילו חתמא רבנן חיבורי אובלין כמאן דמפרקי יסדי וקא נגעו אהרדי, כלומר כיון דלחתיכה קאי כחתוך דמי ואינה טומאת בית הסתרים אלא טומאה גלויה היא, ובאלו חתיכה אחת נוגעת בחבתה. ושענין הא דתנן אבר שארש חותך בבשר ומפרישו ומה שבפנים כשר, בזמן שאין בשר היוצא כוית לא נחאת ליה טומאה כלל. חיש בשלש שעות היוצא מחבורה לחבורה אע"פ שהוא בלא תעשה טהור מאי לא יוצא מחבורה לחבורה טהור. ללא דשבידת העצם צמח שבידת העצם לא פסול ליה אף יציאתו לא פסול ליה. ואקשינן א' הכי טהור ומותר הוא אימא סיפא והאובלו הרי זה בלא תעשה דהניא תהות כהנים והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, בכל לרבות היוצא, והבשר כל טהור יאכל בשר, לרבות בשר הפנימי שהוא מותר כמאן אמרו אבר שיצא מקצתו כו'. בשלמא למאן [דאמרן] ביוצא כביצה, מוקי כל בדלית ליה כביצה אלא כוית, הלכך עובר משום אוכל חוץ למחיצתו, ואין עובר משום יוצא, דהא לית ביה כביצה. אלא למאן דבעי ביוצא כוית הואיל והאובלו בלא תעשה לא אפשר בפחות מכזית אמאי טהור ומותר.

לא הכי קאמר כו'. לעולם אכילה במקום שצירה נענין ואחד עצם שאין עליו כוית נצר דקאמר הכי קאמר אין עליו נצר מבחוץ ויש בתוכו מוח מבפנים ובמקום שצירה ואשמעינן דלכילת מוח אכילה היא: והסגיא. בניהומא מוח ולא אמרינן לימי עשה דאכלו את הבשר וידחה את לא תעשה דצירה: ומה אני מקיים ואכלו את הבשר בבשר שעל העצם. אכל מוח לא דלכיל לאוקמה צמח נמי ועל ידי גחלת דלא מנריך ליה קרא מילתא דלתי צה ל ידי תקלה דלמלא פקע: שאין סלמוד לומר. שלא הולך ללמד איסור שצירה: אבר שיאל מקלטו. ולריך לחמוך את אינקרינ"י. עד שמגיע לעצם וקולף. הבשר שלא יאל: עד שמגיע לפרק. שמתחברין שס שני עצמות: וחוסף. את הפרק ומשליך את העצם שיאל מקלטו ויאכל נצר הקלף: נקלוף צה פורסא. במקום שצירה סביב: משום פקע. שמה יפקע וישצר תחת הבשר כשיכע על מקום הקלף: צקולית. דרודני"ל של הידי' דיש צו מוח מתוכו לא מהניא ליה קליפה: מטמאין את הידיים. מדרבנן: חד אמר משום חשדי כהונה. שחשדין לפגל קרבן משום איצה גזרו על הפיגול שיטמא את הידיים כדי שיהא זה רריך להטביל ידיו קודם שיגע בקודש ויטריחוהו: וחד אמר משום עצלי כהונה. המעטללים באכילת קדשים גזרו טומאה על הנוטר כדי להטריחו עליהם: מר חסני. טעמא דיד' חשדי אפיגול ומר מתני טעמא דידיה עצלי אנוטר: מר חסני. צין פיגול צין נוטר צכוית גזור רבנן דלעיתמא: כאיסורו. כשיעור איסור אכילתו שהוא חייב עליו צכוית: טעמאסו. כשיעור טעמאסו דאובליס דאורייתא כצכיה: הא קא מיטמי. פינימי מחמת מנגעו של יוצא המחוצר לו: ומשני טומאה צית הסתרים היא. כל מנגע חיצור צית הסתרים שאין מקום מנגעו נראה. וטומאה צית הסתרים נפקא לן צמסכת נדה דלא מיטמיא מוידיו לא טףץ צמיס"כ צפ' יואל דופן (דף מג.) דכשינן נגיעה צידים שהן צגלוי: ולרציה דאמר. צפרק צהמה המקשה (חולין עג.) לגבי מנגע חיצור דאובליס כמאן דמפרתי דמו ולא הוי חיצור ולא מנגע צית הסתרים מיקרי: דליס צהמה לחצורה. לקמיה"ה מפרש לא תעשה דליה: מאי לאו טהור. מלטמא: ואסור. לאכול כשאר יוצא חוץ למחילה דמחילת פסח מקום אכילתו היא ואפילו הכי קתני טהור: לא טהור ומוטר. דלא פסול יוצא אית ציה אכל יוצא חוץ למחילה לעולם אימא לן דמטמא:

היי זה צלא תעשה. כדאמר ° צפרק כל שעה (לעיל טז.) לא יאכל כי קדש הס"כ כל שצקדש פסול צה כהמב ליתן לא תעשה על אכילתו אלמלא יוצא חשיב ליה ואפי' הכי קתני טהור: צשנמא למאן. דמתני אפיגול ונוטר צכיה מני איואל והאי דקתני טהור דלכיל ככיה: מאי איואל? שיש רבים ומוריס"ט זה את זה מלהוילא ולא אינטריך לחמורוי עלייהו שלא יצאו ל ידי יציאה: מוסף תוספות

א. [נדקאין אקרא. מוס' כמותב כ: ד"ה חתם. ב. אבל הכא ובחורחלו לא קאי אמרינן אין להקפיד איהו משום חחילה. מוס' שגלן. ד. דאי אפשר שיהא ישרוקי ומתנאין מן המוח שבפנים. מוס' שגלן. וע' הגהות סכ"ח סלן. ד. דאפי' ע"כ גומרא לא הוי קרא דואכלו את הבשר ודוקא כל הבשר, אכל לא ע"י שבידה, כיון שאי אפשר שלא ישרוקי מעט מן המוח. שס. ה. אע"כ דבלאו הכי איכא לאו דכל חותרי. מוס' סנהדרין מה. ד"ה משמשין. ד. דאו לא היה נוגעית בשעת פירושין כיון שבכח נפירי. מוס' שגלן. ז. [נדקתם לענין איסור שבת מיירי. שס.

במקום החתיכה היא, ומקום החתיכה קודם החתיכה מקום סתור הוא, וקיימא לן זו היא טומאת סתרים ולא מטמאה. וכבר פירשנוהו בפרק בהמה המקשה לילד. ולשם רבינא מפרקי אפילו חתמא רבנן חיבורי אובלין כמאן דמפרקי יסדי וקא נגעו אהרדי, כלומר כיון דלחתיכה קאי כחתוך דמי ואינה טומאת בית הסתרים אלא טומאה גלויה היא, ובאלו חתיכה אחת נוגעת בחבתה. ושענין הא דתנן אבר שארש חותך בבשר ומפרישו ומה שבפנים כשר, בזמן שאין בשר היוצא כוית לא נחאת ליה טומאה כלל. חיש בשלש שעות היוצא מחבורה לחבורה אע"פ שהוא בלא תעשה טהור מאי לא יוצא מחבורה לחבורה טהור. ללא דשבידת העצם צמח שבידת העצם לא פסול ליה אף יציאתו לא פסול ליה. ואקשינן א' הכי טהור ומותר הוא אימא סיפא והאובלו הרי זה בלא תעשה דהניא תהות כהנים והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, בכל לרבות היוצא, והבשר כל טהור יאכל בשר, לרבות בשר הפנימי שהוא מותר כמאן אמרו אבר שיצא מקצתו כו'. בשלמא למאן [דאמרן] ביוצא כביצה, מוקי כל בדלית ליה כביצה אלא כוית, הלכך עובר משום אוכל חוץ למחיצתו, ואין עובר משום יוצא, דהא לית ביה כביצה. אלא למאן דבעי ביוצא כוית הואיל והאובלו בלא תעשה לא אפשר בפחות מכזית אמאי טהור ומותר.

ביצד צולין פרק שביעי פסחים

פה.

אחד עצם שיש בו מוח ואחד עצם שאין בו מוח. הכא מוזכר שאינו פשוט קודם וכן צפ' החולץ (ויצמות מה). כל הנשים לא ינשאו עד ג' חדשים אחד צמולות ואחד אלמנות כו' תנא נמי צרישא צמולות שאינו פשוט והיכא דליכא פלוגמא או קאי אקרא דרך להזכיר פשוט קודם כההיא דראש

השנה (דף עז:). דתנן אמר רבי אלעזר לא התקין רבן יוחנן צן זכאי שיהו מוקעין אלא ציצנה אמרו לו א' צינה כו' כלומר כמו פשטון לא שמוקעים ציצנה כך כל מקום שיש צ"ד וכן צצנא קמא (דף צ:). אחד צור אחד שיח ומערה דקאי אקרא דכתיב צור וכן צסוטה (דף מג.) אחד הצונה ואחד הלוחם כו' ^א וכן צפ"ק דסוכה (דף כ.) גבי א' גדולה וא' קטנה כו' ^ב **כשהוא אומר ועצם לא ישרבו בו בפסח שני כו'.** צפ' דסמס צצירת עצם (דף טז:). יליף מהכל דלין עשה דומה ל"ת צקדשים מדכצח רחמנא גבי פסח ועצם לא תשצרו צו וקשה היכי יליף מינה ואמאי נמי רריך קרא הכא הא צעידנא דמיעקר לאו לא מקיים עשה ^ט ועוד קשה לרצצ"א דהכא אפשר לקיים שיהיה על ידי גומרתא דהסורף צעצמות אין צו סמס צצירת עצם וקיימא לן ^ס דליכא דיוכל לקיים שיהיה לא אחי עשה ודחי ל"ת ומיך רצינו חיים לרצצ"א ^ס דלרצא שפירס לעיל צגומרתא דאסור משום הפסד קדשי ^ג אחי שפיר ^ד **משום חשדי כהונה.** וא"ת כמו קן לא יחושו לעשות צטומא' ^ה ל"דלף לרשעים חמירא לטוטומאה ^ו כדאמרינן ציומא ^ז (דף כג.) ללמדן שצמורה עליהן טהרת כלים יומר משפיות דמיס"ט: **טומאת בית הסתרים היא.** וא"ת מהנינן לרי יוסי אלא לרי מאלי דפליגי עליה ומיימי לה צפ' צהמה המקשה (חולין עב:).

דלית ליה דמטמא מאי איכא למימר וי"ל דקיימא לן כר' יואל לגבי ר' מאלי: **ולרבינא דאמר חיבורי אובלין כמאן דמפירתי כו'.** וא"ת צלא רצינא כיון דס"ד דליכא שיעור לטמוי צמה שיאל לחוץ הוה מני לאקשוי דמסקינן צפרק צהמה המקשה (שס) דמודה ר' יוסי צשלש על שלש הצאות מצגד גזול צצשעת פרישתו מאציו מקצל טומאה מאציו וי"ל הכא וי"ל דליכא לאוקומה צנמוות צכל כהן וכן משני צפ' אמרו לו (כריתות טו:). גבי אצד המדולדל צאדס טהור מיהו הכא כיון שאינו חותך העצם אלא חותך סביביו העצם אינו יכול להחמ צכל כמו וצירושלמי מוקי צמוך ומשליך צמעט מעט: **דבני חבורה ורייזין הן כי קמיבעיא לן יוצא קדרשים.** וא"ת דצפ' המולא תפילין (ערוינין קב.) משמע איפכא דקאמר כהנים ורייזין הן אמרינן צני חצורה ורייזין לא אמרינן ומיך רי"ל דלא דמי' דגבי צני חצור' שייך למיגזר טפי שמא יתמה מלגבי כהנים דהא מילתא לא שייכא לפסח כלל אצל צמדיי דשייך לפסח כגון יואל ורייזין צני חצורה יותר מכהנים: הולאה

הא חבורה ורייזין הן ומוזהר זוהרי מחבורה

כלא חבורה ורייזין הן ומוזהר זוהרי מחבורה

אכילתו בכזית, אף איסור נגיעתו בכזית. וחד אמר כביצה כטומאת אובלין. איבעיא להו בשר היוצא חוץ למחיצתו ונפסל גזרו בו טומאה או לא. ואיתנין למפשט לה ממתני' דתנן אבר שיצא מקצתו חותך כו' ואי אמרת גזרו בו אע"פ שחשוכו ומפרישו מן הבשר תנשאר באבר מבפנים מאי הוי, גג הבשר שבפנים נטמא מן הבשר שיצא. ושענין נגיעת הבשר בבשר ובפרישו מן הבשר תנשאר באבר מבפנים מאי הוי, ולשם רבינא מפרקי אפילו חתמא רבנן חיבורי אובלין כמאן דמפרקי יסדי וקא נגעו אהרדי, וכבר פירשנוהו בפרק בהמה המקשה לילד. ולשם רבינא מפרקי אפילו חתמא רבנן חיבורי אובלין כמאן דמפרקי יסדי וקא נגעו אהרדי, ושענין הא דתנן אבר שארש חותך בבשר ומפרישו ומה שבפנים כשר, בזמן שאין בשר היוצא כוית לא נחאת ליה טומאה כלל. חיש בשלש שעות היוצא מחבורה לחבורה אע"פ שהוא בלא תעשה טהור מאי לא יוצא מחבורה לחבורה טהור. ללא דשבידת העצם צמח שבידת העצם לא פסול ליה אף יציאתו לא פסול ליה. ואקשינן א' הכי טהור ומותר הוא אימא סיפא והאובלו הרי זה בלא תעשה דהניא תהות כהנים והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, בכל לרבות היוצא, והבשר כל טהור יאכל בשר, לרבות בשר הפנימי שהוא מותר כמאן אמרו אבר שיצא מקצתו כו'. בשלמא למאן [דאמרן] ביוצא כביצה, מוקי כל בדלית ליה כביצה אלא כוית, הלכך עובר משום אוכל חוץ למחיצתו, ואין עובר משום יוצא, דהא לית ביה כביצה. אלא למאן דבעי ביוצא כוית הואיל והאובלו בלא תעשה לא אפשר בפחות מכזית אמאי טהור ומותר.

עין משפט גר מצוה

צח א מיי' פי' מהל' ק"פ הלכה ג:
[צב ב מיי' פי'ח מהלכות אבות הטומאה הלכה ג:].
צב א מיי' פי'ט מהל' ק"פ הלכה ג:
ק ד מיי' פי'ח מהל' אבות הטומאה הל' ה:

תורה אור השלם

1. בבית אחד יאכל לא חורציא מן הבית מן הבשר חוצא ועצם לא תשרבו בו: שמה יב מו יאכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מדרים יאכלוה: שמות יב ח 3. לא ישאירו מקונו עד בקר ועצם לא ישרבו בו בכל חקת הפסח יעשו אחר: במדבר ט יב

לעני רש"י

אינקרינ"י. לחרוץ (חריץ). רידודני"ל. עצם היך.

רבינו הגנאל

ומשני ריש לקיש הכי קתני. אחד עצם שיש עליו כוית בשר במקום זה מבחוץ ואחד עצם שאין עליו כוית בשר מבחוץ ויש בו כוית מוח בפנים י"ש בו משום שבידת עצם. והתניא הכי ועצם לא תשרבו בו אחר עצם שיש בו מוח במקום שבידה, ואחר עצם שאין בו מוח (במקום שבידה) ומה אני מקיים ואכלו את הבשר וגר'. ואסיקנא הוי [אומרן] אחד עצם שיש בו מוח ואחד עצם שאין בו מוח חייב. ומתבנין חוב לריש לקיש אברי שיצא מקצתו, פי' חוץ לירושלים ונפסל חותך בבשר עד שמגיע לצנצנא ומפריש בין הבשר שיצא ובין הבשר שנשאר באבר שלא יצא וקולף, כלומר מפרשי הבשר הבשר שאין יצא, מפשיטו מן העצם עד שמגיע לפרק וחותך. נמצא חסר המופשט תלוי בפסח הבשר [ו]יוצא מחבור, על העצם, ושורף הבשר שיצא והעצם עמו, ושאר הבשר שהפשיט מן העצם כשר ולרביי ריש לקיש למא אמרה המשנה שצריך קליפה עד הפרק הלא הוא שבידת העצם שלא במקום בשר [ו]אזני חייב. יקלוף מן הבשר שאין ולא ישאיר באותו מקום בשר וישבר העצם. ומשני אברי חיישנין משום פקע. כלומר, כששובר העצם אינו מתפרק עמו נסירה אלא נסדק. חיישנין שמא יעלה הסדק במקום רבינא אלא נסדק. חיישנין [בשר] לפיכך חותך בפרק. רבינא אלא בקולית. אבר שיצא מקצתו כו' תנן התם בסוף סוכתא זו הפגול והנוטר מטמא מטמאין את הידיים, אפילו (ו)אמרין מ"ט גזרו בו רבנן טומאה משום חשדי כהונה שלא יחשדו הנוגע בו כי לאכלו נגע בו, הלכך גזרו בו טומאה שלא יבוא ליגע בו כלל. וחד מתני אנוטר מפני שנתעצלו בו והניחוהו להיות נותר. חד מתני כוית טמא הידיים כאיסור אכילתו, מה איסור

אכילתו בכזית, אף איסור נגיעתו בכזית. וחד אמר כביצה כטומאת אובלין. איבעיא להו בשר היוצא חוץ למחיצתו ונפסל גזרו בו טומאה או לא. ואיתנין למפשט לה ממתני' דתנן אבר שיצא מקצתו חותך כו' ואי אמרת גזרו בו אע"פ שחשוכו ומפרישו מן הבשר תנשאר באבר מבפנים מאי הוי, גג הבשר שבפנים נטמא מן הבשר שיצא. ושענין נגיעת הבשר בבשר ובפרישו מן הבשר תנשאר באבר מבפנים מאי הוי, ולשם רבינא מפרקי אפילו חתמא רבנן חיבורי אובלין כמאן דמפרקי יסדי וקא נגעו אהרדי, ושענין הא דתנן אבר שארש חותך בבשר ומפרישו ומה שבפנים כשר, בזמן שאין בשר היוצא כוית לא נחאת ליה טומאה כלל. חיש בשלש שעות היוצא מחבורה לחבורה אע"פ שהוא בלא תעשה טהור מאי לא יוצא מחבורה לחבורה טהור. ללא דשבידת העצם צמח שבידת העצם לא פסול ליה אף יציאתו לא פסול ליה. ואקשינן א' הכי טהור ומותר הוא אימא סיפא והאובלו הרי זה בלא תעשה דהניא תהות כהנים והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, בכל לרבות היוצא, והבשר כל טהור יאכל בשר, לרבות בשר הפנימי שהוא מותר כמאן אמרו אבר שיצא מקצתו כו'. בשלמא למאן [דאמרן] ביוצא כביצה, מוקי כל בדלית ליה כביצה אלא כוית, הלכך עובר משום אוכל חוץ למחיצתו, ואין עובר משום יוצא, דהא לית ביה כביצה. אלא למאן דבעי ביוצא כוית הואיל והאובלו בלא תעשה לא אפשר בפחות מכזית אמאי טהור ומותר.